

KENT ÇALIŞMALARI II

Editörler:
Mehmet KARAKUYU
Arif KEÇELİ
Şaban ÇELİKOĞLU

 PEGEM
AKADEMI

Editörler:

Mehmet Karakuyu
Arif Keçeli
Şaban Çelikoğlu

KENT ÇALIŞMALARI II

ISBN 978-605-318-288-7

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2015, Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayın ve satış hakları
Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. Ltd. Şti.ne aittir.
Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri,
kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt
ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.
Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.
Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında
yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları
satın almamasını diliyoruz.

I. Baskı: Ekim 2015, Ankara

Yayın-Proje: Didem Kestek
Dizgi-Grafik Tasarım: Didem Kestek
Kapak Tasarımı: Dilek Karakurt

Baskı: Vadi Grup Ciltevi A.Ş.
İvedik Organize Sanayi 28. Cadde 2284 Sokak No:105
Yenimahalle/ANKARA
(0312 394 55 91)

Yayıncı Sertifika No: 14749
Matbaa Sertifika No: 26687

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net

Prof. Dr. Saliha Koday

*Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,
Coğrafya Bölümü; skoday@atauni.edu.tr*

Atatürk Üniversitesi, Coğrafya Bölümü'ndeki lisans ve yüksek lisans eğitiminin ardından; 1991 yılında, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde, "Olur'un Beşeri ve İktisadi Coğrafyası" başlıklı doktora tezi ile doktora eğitimini tamamladı. 1992 yılında Yardımcı Doçent, 2000 yılında Doçent ve 2006 yılında Profesör olmuştur. Halen Atatürk Üniversitesi Coğrafya Bölümü Beşeri ve İktisadi Coğrafya Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak çalışmakta olan Prof. Dr. Koday, ekonomik coğrafya, yerleşme coğrafyası ve turizm coğrafyası alanında çalışmaları bulunmaktadır.

Prof. Dr. Mehmet Karakuyu

*Fatih Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,
Coğrafya Bölümü; mkarakuyu@fatih.edu.tr*

1977 yılında Manisa'nın Alaşehir İlçesi'nde doğan Prof. Dr. Mehmet Karakuyu 1994 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Coğrafya Bölümünü kazanmış ve 1998 yılında mezun olmuştur. Aynı yıl Fatih Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü'ne Araştırma Görevlisi olarak atanmış ve yüksek lisansa başlamıştır. 2001 yılında yüksek lisansını ve 2005 yılında da Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde doktorasını tamamlamıştır. 2005-2009 yılları arasında Fatih Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü'nde Yardımcı Doçent olarak görev yapmış ve 2009 yılında Doçent unvanını ve 2014 yılında da Profesör unvanını almıştır. Halen Fatih Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümünde Öğretim Üyesi olarak çalışan Prof. Dr. Mehmet Karakuyu 2010 yılından bu yana Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü görevini yapmaktadır. Evli ve bir çocuğu olan Mehmet Karakuyu'nun yayımlanmış birçok kitabı ve makalesi bulunmaktadır.

Doç. Dr. Mehmet Fatih Kaya

*Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi;
mefkaya@gmail.com.*

2004 yılında Atatürk Üniversitesi, Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü, Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı'ndan (lisansla birleştirilmiş tezsiz yüksek lisans), 2010 yılında Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı'nda doktorasını tamamlamıştır. 2004-2011 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kurumlarda Coğrafya Öğretmeni, 2011 yılından itibaren Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. 1977 Gaziantep doğumlu yazar evli ve bir çocuk babasıdır.

Yrd. Doç. Dr. Arif Keçeli

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,

Coğrafya Bölümü;keceli@mehmetakif.edu.tr

Fatih Üniversitesi, Coğrafya Bölümü'ndeki lisans ve yüksek lisans eğitiminin ardından; 2012 yılında, Oklahoma Üniversitesi, Coğrafya ve Çevresel Sürdürülebilirlik Bölümünde, "Hızlı Şehirleşmenin Türkiye Şehirlerindeki Yaşanabilirliğe Etkisi: Denizli Örneği" başlıklı doktora tezi ile doktora eğitimini tamamladı. Halen Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Coğrafya Bölümü, İktisadi ve Beşeri Coğrafya Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Çalışma alanı, şehir coğrafyası altında yaşanabilirlik, sosyal dışlanma ve kentsel mekan algısı olarak özetlenebilir. 1980 Denizli doğumlu olan yazar, evli ve iki çocuk babasıdır.

Yrd. Doç. Dr. Şaban Çelikoğlu

Bülent Ecevit Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi,

İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı;

sabancelikoglu@hotmail.com

2003 yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği lisans eğitimini tamamladı. 2003-2008 yılları arasında MEB bünyesinde Coğrafya öğretmeni olarak görev yaptı. 2008 Aralık ayında Araştırma Görevlisi olarak Erzincan Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü'nde göreve başladı. 2011 yılında doktora çalışmasını tamamladı. 2011-2014 yılları arasında Erzincan Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yaptı. Halen Bülent Ecevit Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak çalışmakta olan Dr. Çelikoğlu evli ve iki çocuk babasıdır.

Yrd. Doç. Dr. Emre Özşahin

Namık Kemal Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,

Coğrafya Bölümü; eozsahin@nku.edu.tr

Dr. Emre Özşahin 1986 yılında Gönen (Balıkesir) de doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Gönen'de tamamladı. 2003 yılında kazandığı Balıkesir Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümünü 2007 yılında bitirdi. Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalında başladığı Yüksek Lisans Eğitiminden, 2009 yılında "Marmara Denizi Havzası Deltaları" isimli tezi ile mezun oldu. Ardından aynı yıl içerisinde İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı doktora programını kazandı. Doktora Eğitimini 2013 yılında "İstanbul İlinin Anadolu Yakasının Jeomorfolojik Özellikleri" başlıklı doktora teziyle tamamladı. 2008-2013 yılları arasında Mustafa Kemal Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümünde Uzman olarak çalıştı. 2013 yılında Namık Kemal Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümüne Yardımcı Doçent olarak atandı. 2015 yılında bu bölüm bünyesinde bulunan Fiziki Coğrafya Ana Bilim Dalında Ana Bilim Dalı Başkanı oldu. Dr. Özşahin ulusal ve uluslararası alanda yayınlar yaptı ve konferanslara katıldı. Coğrafya, Jeomorfoloji, Toprak, Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) konularında çalışmalarını sürdüren Özşahin, evli ve İngilizce bilmektedir.

Yrd. Doç. Dr. Halid Pektezel

*Namık Kemal Üniversitesi, Fen – Edebiyat Fakültesi,
Coğrafya Bölümü, Türkiye Coğrafyası Anabilim Dalı
pektezel@gmail.com*

1992 yılında Yıldız Üniversitesi Kocaeli Meslek Yüksek Okulu Muhasebe programından mezun oldu. Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümünü kazandı ve 20.06.1996 tarihinde lisans öğretimini tamamladı. Prof. Dr. Ümit Sergün'ün danışmanlığında hazırladığı "GAP'in Ceylanpınar Ovası'nın Ziraat Yapısı Üzerinde Yaptığı ve Yapacağı Değişiklikler" adlı tezi ile Yüksek Lisans Öğretimini 05.09.1999 tarihinde tamamladı. 29.08.2009 tarihinde, aynı enstitüde Doktora Öğretimine başlayan Pektezel, Prof. Dr. Deniz Ekinci' nin danışmanlığında hazırladığı "Mekece - İznik – Gemlik Fay Zonu'nun Tektonik Jeomorfoloji İncelemesi" adlı tezi ile Doktora Öğretimini 27.12.2013 tarihinde tamamlayarak mezun oldu. 1996 - 2013 yılları arasında MEB bünyesinde görev yaptı. 20.03.2014 tarihinden itibaren Namık Kemal Üniversitesi'nde Fen Edebiyat Fakültesi, Coğrafya Bölümü, Türkiye Coğrafyası Anabilim Dalında öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Fiziki Coğrafya ve Tektonik Jeomorfoloji konularındaki çalışmalarını Coğrafi Bilgi Sistemleri ve Uzaktan Algılama teknikleri ile de destekleyerek sürdürmektedir.

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Değerliyurt

*Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,
Coğrafya Bölümü; degerliyurt@mehmetakif.edu.tr*

1975'te İstanbul'da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini İstanbul'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümünü 1998'de bitirdi. Mezuniyetinden sonra çeşitli kurumlarda öğretmenlik ve harita çizim işlerinde çalıştı. Yüksek lisans eğitimini 2009 yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi'nde tamamladı Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü'nde doktora eğitimine ve Mustafa Kemal Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü'nde araştırma görevliliğine başladı. 2013 yılında doktora eğitimini tamamladı. Coğrafi Bilgi Sistemleri, Geotasarım, Doğal Afet Duyarlılık ve Risk Analizleri konularında çalışmalar yapmakta, yerleşim alanlarının planlanmasında doğal koşulların göz önüne alınması üzerine araştırmalar yapmaktadır. Evli ve iki çocuk babası olup şu an Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde yardımcı doçent olarak çalışmaktadır.

Dr. Necati Anaz

*Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü;
necatianaz@gmail.com*

2000'de İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi bölümünü bitirdi. 2007'de Wilmington Üniversitesi'nde sırasıyla İşletme (major) ve Kamu Yönetimi (minor) alanlarında mastır yaptı. 2012 yılında Oklahoma Üniversitesi Coğrafya ve Çevresel Sürdürülebilirlik Bölümü'nde 'Mapping Geopolitical Imaginations: Turkish Audiences & Valley of the Wolves-Palestine' başlıklı tezini hazırlayarak doktorasını tamamladı. Çeşitli ulusal ve uluslararası akademik dergilerde makaleler yayımlanmış olan Anaz, siyasal coğrafya, popüler jeopolitik, yumuşak güç, güvenlik jeopolitiği ve muhayyel coğrafyalar alanında çalışmalarını sürdürmektedir. Anaz, bir süre Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim üyeliği de yapmıştır. Halen Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü'nde akademik çalışmalarını sürdürmektedir.

Öğr. Gör. Recep Aksu

Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi,

Coğrafya Eğitimi; recep.aksu@dicle.edu.tr

1980 Kastamonu doğumlu olan yazar, 2004 yılında Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Coğrafya Öğretmenliği bölümünden mezun olmuştur. 2009 yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Beşeri Coğrafya bilim dalında Yüksek Lisans eğitimini tamamlamış, 2012 yılında İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Coğrafya bölümünde Doktora eğitimine başlamıştır. Halen “Diyarbakır ve Çevresinde Kültür Turizmi” konulu tezini hazırlayan yazar, 2012 yılından itibaren Dicle Üniversitesi, Coğrafya Eğitimi ana bilim dalında öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır. Çalışma ve ilgi alanları, beşeri coğrafya bilim dalı altında, turizm coğrafyası ve kültürel coğrafya konularıdır. Evli ve iki çocuk babasıdır.

Öğr. Gör. Gökhan Baki

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,

Coğrafya Bölümü; gbaki@mehmetakif.edu.tr

Fatih Üniversitesi, Coğrafya Bölümü'nde lisans eğitimini 2010 yılında, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beşeri ve İktisadi Coğrafya Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimini 2013 yılında tamamladı. Atatürk Üniversitesi Beşeri ve İktisadi Coğrafya Anabilim Dalında doktora eğitimine devam etmektedir. 2011-2013 yılları arasında Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak görev yaptı. Halen Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Coğrafya Bölümü'nde, öğretim görevlisi olarak çalışmakta olan yazar evli ve iki çocuk babasıdır.

Arş. Gör. Dr. Mehmet Yanmış

Dicle Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi;

mehmet.yanmis@dicle.edu.tr

Lisans ve Yüksek lisans'ını Uludağ Üniversitesi'nde tamamladı. Yozgat ve Bursa'da çeşitli okullarda 6 yıl öğretmenlik yaptıktan sonra 2009 yılında üniversitedeki görevine başladı. Uludağ Üniversitesi'nde, Diyarbakır'da 1990-2013 yılları arasında dini ve geleneksel değişim üzerine doktora çalışmasını yaptı. Bir yıl Louisiana State University'de alanıyla ilgili çalışmalar yürüttü. Diyarbakır başta olmak üzere Güneydoğu ve Kürtlerle ilgili araştırmalar yapmaktadır. Kimlik, değerler, sosyal değişim ve göç konularında çalışmaları vardır. Aslen Trabzonlu olan Dr. Yanmış evli ve iki çocuk babasıdır.

Arş. Gör. Fatih Kaan Akyar

İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi Maliye Bölümü,

Maliye Teorisi Anabilim Dalı;

fkaanakyar@gmail.com

2005 yılında Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Maliye Bölümünde lisans eğitimini tamamladı. 2005 yılında Marmara Üniversitesi Kamu Yönetimi Anabilim dalında Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim programında başladığı yüksek lisans eğitimini 2008 yılında “*Desantralizasyon Sürecinde Belediye Hizmetleri ve Gelirleri*” başlıklı yüksek lisans tezi ile yüksek lisans eğitimi tamamladı. Halen İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye bölümü Maliye Teorisi Anabilim Dalında Araştırma Görevlisi olarak görev yapmakta olan yazar, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye ve Kamu Yönetimi Bölümlerinde Doktora eğitimlerine devam etmektedir. Yazarın çalışma alanı, kalkınma iktisadi altında bölgesel kalkınma ajansları, kalkınmışlık endeksleri, yerel ve bölgesel kalkınma politikaları ve kamusal kalkınma teşvikleri olarak ifade edilebilir.

Arş. Gör. Çağlar Kıvanç Kaymaz

Atatürk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,

Coğrafya Bölümü; ckkaymaz@atauni.edu.tr

Arş. Gör. Çağlar Kıvanç Kaymaz 1987 yılında Çat (Erzurum) da doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Erzurum’da tamamladı. Lisans eğitimini Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümünde, Yüksek Lisans eğitimini Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde bitirmiş olup, Doktora eğitimine Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde devam etmektedir. 2012-2013 yılları arasında Mustafa Kemal Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümünde Arş. Gör. olarak çalıştı. 2014 yılında Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümünde Arş. Gör. olarak atandı. Arş. Gör. Kaymaz ulusal ve uluslararası alanda yayımlar yaptı ve konferanslara katıldı. Coğrafya, turizm, ekoloji, ekoturizm ve Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) konularında çalışmalarını sürdüren Kaymaz, bekar ve İngilizce bilmektedir.

Arş Gör. Mustafa Yılmaz

Bülent Ecevit Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, İlköğretim

Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı; mustafayilmaz@beun.edu.tr

Mustafa YILMAZ lisans eğitimini 2005 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda tamamlamıştır. Binghamton Üniversitesi Coğrafya Bölümünde 2010 yılında başladığı Yüksek Lisans eğitimini 2012 yılında tamamladı. 2013 yılında Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalında başladığı Doktora eğitimi halen devam etmektedir. 2012 yılında Bülent Ecevit Üniversitesinde Araştırma Görevlisi olarak atanmıştır. Su Kaynakları, Coğrafi Bilgi Sistemleri, Materyal Tasarımı konularında çalışmalarını sürdüren Yılmaz Adana doğumludur.

Oğuzhan Şanlıtürk

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,

Antropoloji Bölümü, sanliturkoguz@gmail.com

Oğuzhan Şanlıtürk, 1992 yılında Gümüşhane’de doğdu. İlköğrenimini, Ankara Şehit Piyade Çavuş İbrahim Çoban İlköğretim Okulu’nda tamamladı. Ardından 2010 yılında Ankara Mimar Sinan Lisesini bitirdi. Lise yıllarında başlayan gözlem ve araştırma merakı Antropoloji’ye ilgi duymasına sebep oldu. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Antropoloji Bölümü’nden 2015 yılında mezun oldu. Çeşitli platformlarda yazıları bulunmakta ve roman çalışmaları devam etmektedir

ÖN SÖZ

Kent, insanların yaşadıkları, eğlenme ve dinlenme faaliyetlerini gerçekleştirdikleri ve daha çok tarım dışı ekonomik faaliyetlerle geçimlerini sağladıkları belirli bir nüfus miktarına sahip, çok kültürlü bir hayatın olduğu mekanlara verilen addır. Dünya nüfusunun yarıdan fazlasının kentlerde yaşadığı günümüzde kentlerin ve kentlilerin önemi ve sorunları gittikçe artmaktadır. İnsanların kırdan kente göç etmesi ve belirli sınırlar dahilindeki kent alanlarında sıkışmaları ve ekonomik, sosyal, kültürel, sportif ve eğlenme-dinlenme gibi bütün yaşamsal faaliyetlerini bu alanda gerçekleştirmeleri kentleri, içindeki tüm unsurları ile beraber önemli hale getirmiştir. Ayrıca kentler aynı zamanda fikir ve mal üretim ve tüketiminin yaşandığı mekanlar olmaları nedeniyle de önemlidirler. Bütün bunların yanında bilim ve teknolojideki gelişmeler insanoğlunun doğal ortam üzerindeki etkisini ve hükümranlığını arttırmakta yeryüzünde çok büyük değişimlere neden olmaktadır. Bu nedenle gelecekte kent çalışmalarının önemi daha artacak, insanoğlu bir taraftan refah içerisinde yaşamayı, kalkınmayı hedeflerken diğer taraftan doğal ortama verdiği zararı azaltmaya çalışacaktır.

Kent Çalışmaları adı verilen kenti konu alan farklı disiplinlerin ve coğrafyacıların bakış açılarını ortaya koymaya çalışan on iki çalışmaya yer verilen bu serinin ikincisinde kentlerin kurulduğu ve geliştiği mekanı konu alan jeomorfoloji, su kaynakları ve afet gibi daha çok doğal ortamla ilişkisi olan konulardan göç, kalkınma, sürdürülebilirlik, kentsel stres, kimlik değişimi, turizm ve mitler ve algılar gibi ekonomik ve sosyal boyutu olan konulara kadar çeşitli konuların yanında Gemlik ve Ereğli'nin kentleşme süreçleri de ele alınmış ve incelenmiştir. Aşağıda bu çalışmalarla kısa bilgiler verilmiş ve bazı önemli hususlara yer verilmiştir.

Sürdürülebilir Kentler Nasıl Oluşturulur? Yapılması Gerekenler ve Engeller başlıklı çalışmada öncelikle sürdürülebilir kentleşme kavramının tarihsel serüveninden bahsedildikten sonra sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde sürdürülebilir kentin ne olduğu açıklanmış ve daha sonra da sürdürülebilir kent kurmak için neler yapılabileceği ve bunun önündeki engellere değinilmiştir.

Gemlik'in Kentsel Gelişim Sürecini Etkileyen Coğrafi Faktörler başlıklı çalışmada şehrin kentsel gelişimini etkileyen coğrafi faktörler; fiziki ve beşeri faktörler olmak üzere iki ana alt başlık altında incelenmiştir. Çalışmada doğal çevre özelliklerinin Gemlik'in kentsel gelişimine etkileri başlığı altında jeolojik, jeomorfolojik, iklim, biyocoğrafya ve hidroğrafya özellikleri verilmiş ve bu unsurların şehrin gelişmesine etkileri irdelenmiştir. Beşeri coğrafya ana başlığı altında ise kentin nüfus ve yerleşme özellikleri verildikten sonra Gemlik'in kentsel ve ekonomik fonksiyonları ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Karadeniz Ereğli Şehrinde Kentleşme ve Mekânsal Yayılış Özellikleri başlıklı çalışmada öncelikle şehrin kuruluş yeri özellikleri ve kuruluş ve gelişimi hakkında bilgi verildikten sonra şehrin mekânsal büyümesi irdelenmiştir. Daha sonra şehrin fonksiyon alanları ve fonksiyonel özellikleri detaylı bir şekilde ortaya konmuştur.

Sığınmacılar ve Yerel Halkın Sosyo-Mekânsal Etkileşimi: Burdur Örneği başlıklı çalışmada Afganistan, Pakistan ve özellikle Somalili sığınmacıların yoğun olarak yaşadığı Burdur şehrinde sığınmacıların sosyo-mekânsal durumları yerel halk perspektifinden ele alınmış ve incelenmiştir.

Bu bağlamda 20-58 yaş aralığında 49 kişiyle mülakat görüşmesi yapılmış, yapılan mülakatlar sonucu yapılan değerlendirmede yerel halkın sığınmacıların varlığından ve kent içi sosyal ve kamusal mekânları onlarla paylaşmaktan genel itibariyle rahatsız olmadıkları, ancak kültürel farklılıklar, iletişim problemi ve ekonomik nedenlerden dolayı az da olsa bazı rahatsızlıkların olduğu tespit edilmiştir.

Konya'ya dair bilinen algıların neler olduğunu ve Konyada ikamet etmeyen kişilerin zihnindeki Konya'yı irdelemeyi amaç edinen *Mitler ve Algılar: Konya Kent Algısı Üzerine Ampirik Bir Çalışma* başlıklı çalışmada 402 kişiye yapılan bir anketin sonuçları değerlendirilmiştir. Çalışmada Konya algısını ortaya koymak için Konya'yı nasıl tanımlarsınız? diye açık uçlu bir soru sorulmuş ve verilen cevaplar özgünlüğünü korumak için aynen aktarılmıştır. Hem bu soruya verilen cevaplarda hem de çalışmada Konya algısının karmaşık, birbirini tutmayan çelişkili ve oldukça genellemeci olduğu vurgulanmaktadır.

Kent ve Su Kaynakları başlıklı çalışmada öncelikle dünyadaki su kaynaklarından bahsedildikten sonra kentlerinde yeryüzündeki dağılışında su kaynaklarının etkisi konusu irdelenmiş daha sonra da kentlerin su kaynaklı sorunları üzerinde durulmuştur.

1980 Sonrası Diyarbakır Kent Kimliğinin Değişimi (Sosyal, Siyasal, Dini) başlıklı çalışmada öncelikle kent kimliğinin oluşumu ile ilgili bilgiler verilmiş daha sonra 1980 sonrasında Diyarbakır'daki sosyal değişimi etkileyen faktörler üzerinde durulmuştur. 1980 sonrasında kentin sosyal değişimini sağlayan faktörler; sosyal yapı, siyasal yapı ve dini yapı gibi başlıklar altında ele alınmış ve tarihsel olarak meydana gelen değişimlerle ilgili tespitlerde bulunulmuştur.

Kentsel stresin nedenlerini belirlemeyi amaç edinen *Kentsel Stres Kaynaklarının Belirlenmesine Yönelik Nitel Bir Çalışma* başlıklı makalede nitel araştırma yaklaşımlarından olgubilim deseni uygulanmıştır. Görüşme tekniğinin uygulandığı çalışmada gönüllülük esasına göre üç farklı il merkezinde (Ankara, Gaziantep, Siirt) 72 kişi ile birebir görüşmeler yapılmıştır. Çalışmada kentsel stres kaynaklarını belirlemek için; kentsel planlama ve uygulama süreci, çevre sorunları, ekonomik koşullar, sosyal ve kültürel etkenler, eğitim, sağlık ve güvenlik kaynaklı olmak üzere yedi tema ve alt temalar belirlenmiş ve her bir temaya ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Antakya Kentsel Sit Alanının Kültür Turizmi Yönüyle Değerlendirilmesi (Hatay) başlıklı çalışmada sahanın genel özellikleri ve sınırları verildikten sonra Antakya Belediyesi sınırları içerisinde kalan kentsel ve arkeolojik sit alanlarının özellikleri ve inceleme alanındaki sosyo-kültürel çekiciliğe sahip mekânların özellikleri verilmiş ve daha sonra Antakya kentsel sit alanının kültür turizmi açısından değerlendirmesi yapılmıştır.

Kent Planlaması ve Jeomorfoloji başlıklı çalışmada sağlıklı ve sürdürülebilir bir kent planlamasında jeomorfolojinin önemi üzerinde durulmuş ve bu hususla ilgili detaylı bir literatüre yer verilmiştir. Çalışmada önce planlama ve kent planlaması kavramları ile ilgili bilgiler verildikten sonra kent planlaması ve jeomorfoloji başlığı altında öncelikle kentlerin kurulması, gelişmesi ve planlamasında doğal ortamın önemi üzerinde durulmuş, sonra jeomorfolojinin kent planlaması üzerindeki etkileri ile ilgili bilgi verilmiş ve en sonunda da planlamanın aşamaları üzerinde durulmuştur.

Kalkınma Dinamiklerinde Meydana Gelen Değişim: Bölgesel Kalkınmada Ekzojen Kalkınmadan Endojen Kalkınmaya Geçiş başlıklı çalışmada öncelikle kalkınma kavramının ortaya çıkışı ve tarihsel gelişimi üzerinde durulmuş, sonra ulusal kalkınma politikalarının bölgesel kalkınmaya dönüş serüvenine yer verilmiş en son olarak da ekzojen kalkınmadan endojen kalkınmaya dönüşümün nasıl gerçekleştiği anlatılmıştır.

Kent ve Afet başlıklı çalışmada afetlerle ilgili kavramlara yer verildikten ve afetler sınıflandırdıktan sonra afet yönetimi konusuna bilgi verilmiştir. Afetlerin kentlere etkileri başlığı altında kent-afet ilişkisi yedi alt başlık altında toplanmış ve bu alt başlıklar tek tek açıklanmıştır. Daha sonra sonuç bölümünde kentlerde afetlerin etkilerini azaltabilmek için bazı önerilerde bulunulmuştur.

Son olarak, teorik ve uygulama çalışmaları ve saha çalışmalarını bir arada sunan bu eserin bilim hayatına katkıda bulunmasını ve hayırlı olmasını diler, esere katkıda bulunan değerli araştırmacılara ve özellikle Yrd. Doç. Dr. Arif KEÇELİ ve Yrd. Doç. Dr. Şaban ÇELİKOĞLU'na emeklerinden dolayı teşekkür ederim.

Prof. Dr. Mehmet KARAKUYU

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

- Bölüm:** **Sürdürülebilir Kentler Nasıl Oluşturulur? Yapılması Gerekenler ve Engeller**
Mehmet Karakuyu, *Fatih Üniversitesi*
- Bölüm:** **Gemlik'in Kentsel Gelişim Sürecini Etkileyen Coğrafi Faktörler**
Saliha Koday, *Atatürk Üniversitesi*
Gökhan Baki, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi*
- Bölüm:** **Karadeniz Ereğli Şehrinde Kentleşme ve Mekânsal Yayılış Özellikleri**
Şaban Çelikoğlu, *Bülent Ecevit Üniversitesi*
Mustafa Yılmaz, *Bülent Ecevit Üniversitesi*
- Bölüm:** **Sığınmacılar ve Yerel Halkın Sosyo-Mekânsal Etkileşimi: Burdur Örneği**
Arif Keçeli, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi*
Oğuzhan Şanlıtürk, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi*
- Bölüm:** **Mitler ve Algılar: Konya Kent Algısı Üzerine Ampirik Bir Çalışma**
Necati Anaz, *Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü*
Melike Dolu, *Necmettin Erbakan Üniversitesi*
- Bölüm:** **Kent ve Su Kaynakları**
Halid Pektezel, *Namık Kemal Üniversitesi*
- Bölüm:** **1980 Sonrası Diyarbakır Kent Kimliğinin Değişimi (Sosyal, Siyasal, Dini)**
Mehmet Yanmış, *Dicle Üniversitesi*
- Bölüm:** **Kentsel Stres Kaynaklarının Belirlenmesine Yönelik Nitel Bir Çalışma**
Mehmet Fatih Kaya, *Siirt Üniversitesi*
Recep Aksu, *Dicle Üniversitesi*
- Bölüm:** **Antakya Kentsel Sit Alanının Kültür Turizmi Yönüyle Değerlendirilmesi (Hatay)**
Çağlar Kıvanç Kaymaz, *Atatürk Üniversitesi*
- Bölüm:** **Kent Planlaması ve Jeomorfoloji**
Emre Özşahin, *Namık Kemal Üniversitesi*
- Bölüm:** **Kalkınma Dinamiklerinde Meydana Gelen Değişim: Bölgesel Kalkınmada Ekzojen Kalkınmadan Endojen Kalkınmaya Geçiş**
Fatih Kaan Akyar, *İstanbul Üniversitesi*
- Bölüm:** **Kent ve Afet**
Mehmet Değerliyurt, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi*

İÇİNDEKİLER

YAZARLAR HAKKINDA.....	iii
ÖN SÖZ.....	ix
BÖLÜMLER VE YAZARLARI.....	xii
İÇİNDEKİLER.....	xiii

1. BÖLÜM

SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTLER NASIL OLUŞTURULUR? YAPILMASI GEREKENLER VE ENGELLER

Giriş.....	1
Sürdürülebilir Kentleşmenin Tarihi.....	2
Sürdürülebilir Kalkınma ve Sürdürülebilir Kentler.....	5
Sürdürülebilir Kentler İçin Neler Yapmalıyız?.....	6
Kentleri Sürdürebilir Hale Getirmek Niçin Zor?.....	11
Sonuç ve Değerlendirme.....	12
Kaynakça.....	13

2. BÖLÜM

GEMLİK'İN KENTSEL GELİŞİM SÜRECİNİ ETKİLEYEN COĞRAFİ FAKTÖRLER

Giriş.....	15
Doğal Çevre Özelliklerinin Gemlik'in Kentsel Gelişimine Etkileri.....	17
Jeolojik Özellikler.....	17
Jeomorfolojik Özellikler.....	18
İklim Özellikleri ve Etkileri.....	19
Doğal Bitki Örtüsü ve Etkileri.....	20
Hidrografik Özellikler ve Etkileri.....	21
Beşeri Çevre Özelliklerinin Gemlik'in Kentsel Gelişimine Etkisi.....	23

Nüfus Özellikleri	23
Yerleşme Özellikleri	24
Kentsel Fonksiyonlar	26
Ekonomik Fonksiyonlar	27
Hizmet Fonksiyonları	28
Sanayi Fonksiyonu	30
Tarım Fonksiyonu	32
Sonuç.....	33
Kaynakça.....	35

3. BÖLÜM

KARADENİZ EREĞLİ ŞEHRİNDE KENTLEŞME VE MEKÂNSAL YAYILIŞ ÖZELLİKLERİ

Giriş.....	37
Ereğli Şehrinin Kuruluş Yeri Özellikleri.....	39
Ereğli Şehrinin Kuruluş ve Gelişimi	43
Ereğli'de Mekânsal Yayılma	48
Ereğli Şehrinin Fonksiyon Alanları	51
Ereğli Şehrinin Fonksiyonel Özellikleri	61
Sonuç.....	64
Kaynakça.....	67

4. BÖLÜM

SIĞINMACILAR VE YEREL HALKIN SOSYO-MEKÂNSAL ETKİLEŞİMİ: BURDUR ÖRNEĞİ

Giriş.....	69
Çalışma Alanı.....	71
Yöntem	72
Bulgular	73
Sonuç.....	83
Kaynakça.....	86

5. BÖLÜM**MİTLER VE ALGILAR: KONYA KENT ALGISI ÜZERİNE
AMPİRİK BİR ÇALIŞMA**

Giriş.....	87
Metodoloji.....	89
Bulgular	90
Demografik Özellikler.....	90
Sonuç Yerine.....	101
Kaynakça.....	106
Özet	107

6. BÖLÜM**KENT VE SU KAYNAKLARI**

Giriş.....	107
Dünyadaki Başlıca Su Kaynakları	109
Yeraltı Suları.....	110
Akarsular	110
Göller	110
Deniz ve Okyanuslar.....	111
Kentlerin Dağılışında Su Kaynaklarının Etkisi	111
Kent ve Yeraltı Suları.....	112
Kent ve Sıcak Su Kaynakları	114
Kent ve Akarsular.....	115
Kent ve Göller.....	117
Kent ve Denizler - Okyanuslar	118
Kent ve Su Kirliliği	121
Kent ve Yeraltı Suyu Kirliliği.....	123
Kent ve Akarsu Kirliliği.....	124
Kent ve Göl Kirliliği.....	124
Kent ve Deniz Kirliliği.....	125
Kent ve Su Kaynaklı Sorunlar	125

Kentlerde Su Kaynaklarının Korunması ve Sürdürülebilir Kullanımı	127
Sonuç.....	128
Kaynakça.....	130

7. BÖLÜM

1980 SONRASI DİYARBAKIR KENT KİMLİĞİNİN DEĞİŞİMİ (SOSYAL, SİYASAL, DİNİ)

Giriş.....	133
Kent Kimliğinin Oluşumu.....	136
1980 Sonrasında Diyarbakır'da Sosyal Değişimi Etkileyen Ana Faktörler	138
Kentin Sosyal Yapısı.....	139
Kentin Siyasal Yapısı	142
Kentin Dini Yapısı	144
Değerlendirme ve Sonuç	146
Kaynakça.....	148

8. BÖLÜM

KENTSEL STRES KAYNAKLARININ BELİRLENMESİNE YÖNELİK NİTEL BİR ÇALIŞMA

Giriş.....	151
Yöntem	153
Araştırmanın Deseni	153
Çalışma Grubu	154
Verilerin Toplanması ve Analizi.....	154
Geçerlilik ve Güvenilirlik	154
Bulgular ve Yorumlar	155
Tartışma ve Sonuç	167
Kaynakça.....	169

9. BÖLÜM

ANTAKYA KENTSEL SİT ALANININ KÜLTÜR TURİZMİ YÖNÜYLE DEĞERLENDİRİLMESİ (HATAY)

Giriş.....	171
Araştırma Sahasının Genel Özellikleri.....	175
Materyal ve Yöntem	176
Antakya Belediyesi Sınırları İçerisinde Kalan Kentsel ve Arkeolojik Sit Alanlarının Özellikleri.....	177
İnceleme Alanında Bulunan Potansiyel Tarihi, Arkeolojik, İnanç ve Sosyo-Kültürel Turizm Çekiciliklerinin Genel Özellikleri	181
Aziz Paul Ortodoks Kilisesi	186
Antakya Kentsel Sit Alanının Kültür Turizmi Açısından Değerlendirilmesi.....	195
Sonuç, Sorunlar ve Çözüm Önerileri	203
Güçlü Yönler	204
Zayıf Yönler	204
Fırsatlar	205
Katkı Belirtme.....	210
Kaynakça.....	210

10. BÖLÜM

KENT PLANLAMASI VE JEOMORFOLOJİ

Giriş.....	215
Materyal ve Yöntem	217
Kent Planlaması.....	217
Kent Planlaması ve Jeomorfoloji	219
Sonuç.....	226
Kaynakça.....	226

11. BÖLÜM

KALKINMA DİNAMİKLERİNDE MEYDANA GELEN DEĞİŞİM: Bölgesel Kalkınmada Ekzojen Kalkınmadan Endojen Kalkınmaya Geçiş

Giriş.....	233
Kalkınma ve Kalkınma Dinamiklerinde Meydana Gelen Değişim.....	234
Kamusal Teşviklerde Ulusaldan Bölgesele Dönüşüm.....	237
Türkiye'nin Ab Üyelik Süreci ve Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Kurulması	239
Ekzojen Kalkınmadan Endojen Kalkınma Dönüşüm	244
Sonuç.....	247
Kaynakça.....	248

12. BÖLÜM

KENT VE AFET

Giriş.....	251
Afetle İlgili Kavramlar	252
Afetlerin Sınıflandırılması.....	254
Afet Yönetimi	255
Afetlerin Kentlere Etkileri	257
Sonuç.....	268
Kaynakça.....	269

1. BÖLÜM

SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTLER NASIL OLUŞTURULUR? YAPILMASI GEREKENLER VE ENGELLER

Mehmet Karakuyu

GİRİŞ

İnsanın yaşadığı, çalıştığı ve eğlenme-dinlenme faaliyetlerini yaptığı yer olarak tanımlanabilen yerleşme ve daha özelde bünyesinde barındırdığı nüfus miktarının fazla olduğu, insanların çoğunluğunun tarım dışı faaliyetlerde çalıştığı, uzmanlaşma ve iş bölümünün olduğu ve heterojen bir sosyal hayatın olduğu bir yerleşme türü olan kentlerin, kapsamaları ve etkileri itibarıyla birçok bileşeni vardır. Bu bileşenlerden ilki ve en önemlisi doğal ortam iken diğerleri kısaca beşeri ortam olarak tanımlayabileceğimiz sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi bileşenlerdir. Tarih boyunca insanoğlunun faaliyetleri bu bileşenler çerçevesinde şekillenmiş ve değişime uğramıştır.

İnsanoğlunun kentleşme serüvenine bakıldığında üç önemli dönüm noktası vardır. Bunlardan ilki insanların yerleşik hayata geçmesiyle kentlerin ortaya çıkışı iken ikincisi sanayi devrimiyle beraber kentleşmenin hız kazanması ve üçüncüsü de bilgi ve teknolojinin gelişmesi ve insanoğlunun tabiat üzerindeki baskısının artmasıyla sürdürülebilir akıllı kentlerin kurulmaya başlamasıdır. Dünyadaki ilk kentlerin ortaya çıkışı Milattan Önce 4 binli yıllara gitse de sanayi devriminden önce nüfusun çok büyük bir kısmı kırsal kesimde yaşıyordu (Davis, 1955: 429). Nitekim sanayileşmenin başladığı 1800 yılında dünya nüfusunun sadece % 2,4'ü 20 binden daha fazla nüfusa sahip kentlerde yaşarken bu oran 1850 yılında % 4,3'e 1900 yılında % 9,2'ye ve 1950 yılında % 20,9'a ulaşmıştır (Davis, 1955: 433). Bundan sonra hızlı bir artış gösteren kent nüfusu 2007 yılında % 50'yi

ve 2014 yılında da % 54'ü aşmıştır. 2050 yılında, dünya nüfusunun yaklaşık üçte ikisinin (% 66) şehirlerde yaşarken üçte birinin (% 34) kırsal kesimde yaşaması beklenmektedir (World Urbanization Prospects (WUP), 2014: 7). Ancak bu kentleşme oranları dünyanın her yanında aynı değil, kıtadan kıtaya ve hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir. 2014 yılı rakamlarına göre dünyada kentleşme oranının en fazla olduğu kıta % 81,5 ile Kuzey Amerika iken bunu % 79,5 ile Latin Amerika ve Karayipler, % 73,4 ile Avrupa ve % 70,8 ile Okyanusya takip etmektedir. Dünyada kentleşme oranının en az olduğu kıta % 40,8 ile Afrika iken bunu % 47,5 ile Asya kıtası takip etmektedir (WUP, 2014: 8).

Dünyada ve özellikle gelişmekte olan ülkelerde nüfus, ülkelerin belirli bölge ve şehirlerinde artış gösterdiğinden dolayı kalabalık nüfuslu şehirlerin sayısı da artmaktadır. Nitekim 1990 yılında bir milyonun üzerinde nüfusa sahip kent sayısı 239 iken 2014 yılında 417'ye ulaşmış ve 2030 yılında bu rakamın 558'e ulaşması beklenmektedir. Nüfusu 5 ile 10 milyon arasında olan kent sayısı 1990 yılında 21 iken, 2014 yılında 43'e ulaşmış ve 2030 yılında da 63'e ulaşması beklenmektedir. Nüfusu 10 milyonun üzerinde olan kent sayısı ise 1990 yılında 10 iken bu rakam 2014 yılında, yaklaşık üç kat artış göstererek, 28'e çıkmış ve 2030 yılında da dört kat artış göstererek 41'e yükselmesi beklenmektedir (WUP, 2014: 13).

1950 yılında dünyada kentlerde yaşayan insan sayısı 746 milyon iken 2014 yılında bu rakam 3,9 milyara ulaşmıştır. Bu sayının 2045 yılında 6 milyara ulaşması beklenmektedir (WUP, 2014: 1). Kentleşmenin çok fazla ve hızlı gelişmesinden dolayı Harvey, 20. Yüzyılı "Kentleşme Yüzyılı" olarak tanımlarken 21. Yüzyılda kentlerdeki yaşam kalitesinin medeniyetlerin gelişmişliğini belirleyeceğini söylemiştir (Harvey, 1996: 403; aktaran Whitehead, 2003: 1183). Bu da temelleri ve teorisi 20. Yüzyılın ikinci yarısında atılan sürdürülebilir kentleşme kavramının bu yüzyılda uygulamalarının ve yeni tartışmalarının devam edeceğinin göstergesidir.

SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTLEŞMENİN TARİHİ

Sürdürülebilir kentlerle ilgili çalışmalar ilk kez 1960'lı yılların sonlarında meydana gelen çevre sorunları ve 1970'li yılların başlarında meydana gelen kentleşme ile ilgili krizler sonucunda yapılmaya başlanmıştır. İlk krizin nedeni hızlı sanayileşmenin çevreye vermiş olduğu zararın çok önemli boyutlara gelmesi iken ikinci krizin iki tane nedeni vardı. Bunlardan ilki kentlerin çok hızlı bir şekilde mekânsal ve nüfus olarak büyümesi ve şehirlerdeki çevre kirliliğinin artması iken ikincisi ise hızlı kentleşmeyle beraber kentlerdeki yaşam kalitesinin özellikle güney yarım kürede kötüye gitmesi olmuştur (Marco-tullio ve McGranahan, 2007: aktaran; Whitehead, 2012: 31).

1970'li yıllardan sonra kentli nüfusun ve sanayileşmenin, özellikle gelişmekte olan ülkelerde hızlı bir şekilde, artmasıyla bilim adamlarının çevre ile ilgili endişeleri artmış

ve endişelerin artmasıyla bilimsel toplantılar düzenlenmeye başlanmıştır. Bu konudaki konferanslardan ilki 1972 yılında İsveç/Stockholm'de düzenlenen "Birleşmiş Milletler Beşeri Ortam Konferansı" iken ikincisi 1976 yılında Vancouver'da düzenlenen "Habitat I Konferansı" olmuştur (Tablo 1). Habitat I konferansı sonrasında *Vancouver Deklarasyonu* yayınlanmış ve bu deklarasyonda kırsal kesimde alt yapı yatırımlarına önem vererek kırdan kente doğru olan göçün önlenmesi ve böylece kent merkezlerinin büyümesinin durdurulması üzerinde durulmuştur (Girardet, 2003: 20-2; aktaran: Whitehead, 2012: 31). Sürdürülebilir kentleşmenin tarihsel serüveni içerisinde 1976 yılının önemli bir yeri vardır. Bunun nedeni ise kentlerin, çevrenin düzenlenmesi ve sosyal refahın sağlanması için, çok önemli bir yerinin olduğu ve kontrol altına alınmamış kentsel kalkınmanın ekolojik ve sosyal etkilerinin çok kötü olacağına anlaşılmasıdır. 1980'li yıllarda sürdürülebilir kentleşmenin ekonomi, ekoloji, planlama ve mimarlıkla ilgili boyutları olan, kapsamlı bir iş olduğu anlaşılmış ve buna göre çalışmalar yapılmıştır (Whitehead, 2012: 31). Bu çalışmalarda sadece kentlerin büyümesinin ve kalkınmasının kontrol altına alınması konusu ele alınmamış, ekonomik büyüme ile çevresel ve sosyal refahın sağlanması arasındaki dengenin kurulması üzerinde de durulmuştur. Daha sonra bu konu "Sürdürülebilirlik" adı altında neoliberal politikaların etkisiyle gelişmiş ve 1987 yılında Birleşmiş Milletler'in Brundtland Raporu'yla küresel bir kaygı haline gelmiştir. Birleşmiş Milletler tarafından 1992 yılında 179 ülkenin devlet ve hükümet başkanları, resmi temsilcileri ve sivil toplum kuruluşu temsilcilerinin katılımıyla Brezilya/Rio'da düzenlenen "Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı (Rio Zirvesi)", sürdürülebilir kentleşme için önemli bir adım olmuş ve konferans sonucunda "Gündem 21" başlıklı küresel eylem planı kabul edilmiştir. Daha sonra bu küresel eylem planının yerel düzeyde uygulanması için "Yerel Gündem 21" kavramı getirilmiştir (Anonim, 2007a: 10).

Rio Zirvesi'nin ardından Avrupa Çevre Ajansı, Avrupa'da kentsel sürdürülebilirliği sağlamak amacıyla yapılması gerekenleri şu şekilde sıralamıştır (PROPOLIS, 1995, aktaran Anonim, 2007b: 5):

- Arazi ve doğal kaynakların tüketiminin azaltılması,
- Kentsel akışların etkin biçimde yönetilmesi,
- Kentli nüfusun sağlığının korunması,
- Kaynaklara ve hizmetlere eşit erişimin sağlanması,
- Kültürel ve sosyal çeşitliliğin sağlanması.

1996 yılında konut yeterliliğini ve sürdürülebilir kentleşmeyi sağlayabilmek amacıyla İstanbul'da "Habitat II İnsan Yerleşimleri Konferansı (Kent Zirvesi)" yapılmıştır. Bu konferansta sürdürülebilir yerleşme konusu üzerinde durulmuş ve bu doğrultuda; doğayla ilişki, kirlilik, dışlama, dışlanma, toplumsal uyum, kimlik, kültürel değişimler,

yönetim ve özel sektör – kamu ortaklığı gibi sorunların evrenselliği ilan edilmiştir. Ayrıca bu zirvede kentlerin sürdürülebilirliği konusu tekrar değerlendirilmiş, kentsel demokrasi ve yurttaşın kentteki yerinin belirlenmesi, kamu ve özel sektör işbirliğinin öneminin vurgulanması ve kentlerin yönetimi hususlarında da tartışmalarda bulunulmuştur (Çubuk, 2000: 4, aktaran Tosun, 2009: 6).

Habitat II konferansından sonra Birleşmiş Milletler tarafından 2000 yılında New York'ta Türkiye'nin de katıldığı 189 ülkenin devlet ve hükümet başkanlarının katılımıyla liderler zirvesi gerçekleştirilmiş ve zirve sonunda yoksulluğun azaltılmasına ve kalkınmaya yönelik kalkınma hedeflerini içeren "Birleşmiş Milletler Bin Yıl (Milenyum) Bildirgesi" imzalanmıştır. Belirlenen hedeflerden (8 hedef) özellikle hedef 7 sürdürülebilir kentleşme açısından önemlidir (Anonim, 2007a: 11). Bu toplantının ardından 2002 yılında Güney Afrikada düzenlenen "Johannesburg Zirvesi"nde Rio Zirvesi'nde alınan Gündem 21 küresel eylem planının uygulamalarının değerlendirmesi yapılmış ve bu amaç doğrultusunda bir "Uygulama Planı" benimsenmiştir (Anonim, 2007a: 11; Kural, 2007: 23). Sürdürülebilir kentleşme ile ilgili bilimsel toplantılar daha sonraları Kentsel Mevzuat, Bristol Mutabakatı ve Leipzig Beyannamesi gibi girişimlerle devam etmiştir (Tablo 1). Son zamanlarda sıkı kentleşme, karma arazi kullanımı, plansız mekânsal büyümenin önlenmesi ve enerji tasarrufu temelinde sürdürülebilir kentleşme kavramı yerine planlama paradigmasıyla "Akıllı Büyüme" veya "Akıllı Kentler" gibi kavramlarda kullanılmaktadır (Krueger ve Gibbs, 2008; Whitehead, 2012).

Tablo 1: Uluslararası örgütler tarafından sürdürülebilir kentlerle ilgili gerçekleştirilen girişimler.

Girişimler	Düzenleyen Kuruluş Adı	Yıl
Beşeri Ortam Konferansı (Stockholm Deklarasyonu)	Birleşmiş Milletler (BM)	1972
Habitat I (Vancouver)	BM	1976
Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Merkezi'nin kurulması	BM	1978
Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı	Avrupa Konseyi	1985
Dünya Çevre ve Kalkınma Konusunda Komisyonu (Ortak Geleceğimiz)	BM	1987
BM Sürdürülebilir Kentler Programı	BM	1990
Avrupa Komisyonu'nun Kentsel Çevre Konusundaki Yeşil Raporu	Avrupa Birliği (AB)	1991
Avrupa Komisyonu'nun Kentsel Çevre Konusunda Uzman Grubu	AB	1991
Çevre ve Kalkınma Konferansı (Rio Zirvesi)	BM	1992
Avrupa Kentsel Şartı	Avrupa Konseyi	1992
Avrupa Sürdürülebilir Kentler Programı	AB	1993
Avrupa Sürdürülebilir Kentler Kampanyası	AB	1994
Habitat II İnsan Yerleşimleri Konferansı (İstanbul)	BM	1996